

Scenariusz lekcji

DEZINFORMACJA

**SZKOŁA
PONADPODSTAWOWA**

ĆWICZENIA

Klasa:

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA

Temat:

DEZINFORMACJA? NIE, DZIĘKUJĘ!

Pytanie kluczowe (problemowe):

CZY MASZ WPŁYW NA DEZINFORMACJĘ?

Czas realizacji:

45 MINUT

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć

Problem z dezinformacją jest dziś bardzo powszechny. 82% badanych Polaków zauważa wzrost rozpowszechnienia fałszywych informacji. Głównymi źródłami dezinformacji są media społecznościowe, a ich głównymi użytkownikami jest z kolei młodzież.

Młodzi ludzie bardzo często nie mają wiedzy o tym, jak powstaje dezinformacja i jak weryfikować treści, które w ogromnych ilościach pojawiają się na ich kontach w mediach społecznościowych. Dodatkowo wzrasta zagrożenie płynące z niekontrolowanego stosowania AI do tworzenia zdjęć, filmików i postów.

To wszystko sprawia, że zajęcia poświęcone dezinformacji to dziś ważne wyzwanie dla szkoły. System oświaty powinien podejmować różnorodne działania, które wesprą młodzież w rozumieniu mechanizmów powstawania dezinformacji.

Zaproponowany scenariusz można wykorzystać na lekcjach kilku przedmiotów: na godzinie wychowawczej, edukacji obywatelskiej, informatyce, fizyce itp. Treści każdego przedmiotu mogą być punktem wyjścia do rozmowy o bezpiecznym użytkowaniu Internetu.

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń/uczennica:

- odróżnia fakt od opinii;
- wyjaśnia, co to jest dezinformacja i jaki jest jej cel;
- potrafi zidentyfikować potencjalnie fałszywe treści;
- przedstawia funkcje i rodzaje środków masowego przekazu;
- wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa;
- wie, co zrobić, żeby odróżnić fakty od dezinformacji.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się.

Kryteria sukcesu dla ucznia/uczennicy

1. Potrafię wyjaśnić co to jest dezinformacja.
2. Za pomocą dwóch przykładów omawiam sposób tworzenia dezinformacji.
3. Wyjaśniam sposoby weryfikowania informacji.

Wskazówki do przeprowadzenia zajęć:

Lekcja skupia uwagę uczniów i uczennic na mechanizmie tworzenia dezinformacji i na kwestii krytycznego myślenia użytkowników Internetu. Zastosowana rutyna krytycznego myślenia **POCZĄTEK – ŚRODEK – KONIEC** ma ułatwić młodzieży zrozumienie mechanizmu działania dezinformacji: jest stworzona do określonego celu, bazuje na manipulacji, szybko się rozprzestrzenia.

Warto na każdym etapie lekcji pytać uczniów i uczennice o ich doświadczenia z dezinformacją, z jakimi wprowadzającymi w błąd postami się spotykają, jakie działania podejmują, żeby sprowadzić poziom wiarygodności treści w Internecie.

Metody/techniki pracy

- pogadanka,
- rutyna krytycznego myślenia MOST,
- rutyna krytycznego myślenia **POCZĄTEK – ŚRODEK – KONIEC**,
- praca w grupach – krytyczna analiza tekstu medialnego,
- dyskusja – w trójkach i na forum klasy.

Formy pracy

- indywidualna;
- grupowa – praca w parach, trójkach i grupach.

Środki dydaktyczne

ZAŁĄCZNIK NR 1. Rutyna krytycznego myślenia MOST,

ZAŁĄCZNIK NR 2. Karty pracy w grupach,

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA

Pomoce dydaktyczne

- komputer, projektor.

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Wprowadzenie

Rutyna krytycznego myślenia MOST – nauczyciel rozdaje młodzieży **ZAŁĄCZNIK NR 1** i prosi o indywidualną refleksję na temat tego, co uczniowie i uczennice już wiedzą o dezinformacji.

Następnie prosi kilka osób o prezentację poszczególnych wypowiedzi na forum klasy.

Odpowiedzi uczniów i uczennic warto zapisywać na tablicy, żeby odwołać się do nich w dalszej części lekcji.

Część główna

1.

Pogadanka – nauczyciel/nauczycielka, posługując się przygotowaną prezentacją, przypomina uczniom i uczennicom, co to jest dezinformacja i jakie techniki wykorzystują jej sprawcy, by osiągnąć swoje cele. Omawiając slajdy, osoba prowadząca zachęca uczniów i uczennice do dzielenia się przykładami ze swojego życia i doświadczenia.

2.

Praca w grupach – rutyna krytycznego myślenia **POCZATEK – ŚRODEK – KONIEC** – nauczyciel/nauczycielka rozdaje młodzieży **ZAŁĄCZNIK NR 2**. Łączy uczniów i uczennice w ok. 4-osobowe zespoły należące do kategorii A lub B i prosi o wspólną pracę.

GRUPY A – zastanawiają się nad historią powstania posta, który jest zaprezentowany w materiale.

GRUPY B – zastanawiają się, jakie działania powinna podjąć użytkowniczka sieci, która ma wrażenie, że post jest dezinformacją.

Po upływie wyznaczonego czasu grupy prezentują zapisane przez siebie propozycje. Nauczyciel/nauczycielka uzupełnia wypowiedzi młodzieży.

Podsumowanie z ewaluacją i refleksją uczniowską

1.

Praca w trójkach – nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice o zaproponowanie zasad, których należy przestrzegać, chcąc walczyć z dezinformacją.

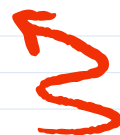
Po wysłuchaniu propozycji nauczyciel/nauczycielka podsumowuje ten wątek, odwołując się do prezentacji.

2.

Rutyna krytycznego myślenia – MOST – nauczyciel/nauczycielka prosi uczniów i uczennice, aby wrócili do załącznika nr 1 z początku lekcji.

Prosi, aby każdy dopisał na swojej kopii nowe skojarzenia ze słowem dezinformacja, kolejne pytanie, jakie przychodzi im do głowy, i jeszcze jedną metaforę,

Ewaluacja lekcji – Na koniec nauczyciel/nauczycielka zaprasza uczniów i uczennice do podzielenia się swoimi refleksjami i dopytuje: co zmieniło się w twoim sposobie postrzegania dezinformacji, co było ważne itp.

Załącznik nr 1.

Rutyna krytycznego myślenia MOST

Zastanów się, co to jest dezinformacja. Zapisz swoje skojarzenia:

1.

Wypisz 3 słowa, które Ci się kojarzą ze słowem dezinformacja.

.....

.....

.....

2.

Napisz dwa pytania o zagadnienia, które ciekawią Cię w związku z dezinformacją.

.....

.....

.....

3.

Napisz 1 metaforę/porównanie

Dezinformacja jest jak.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 2.

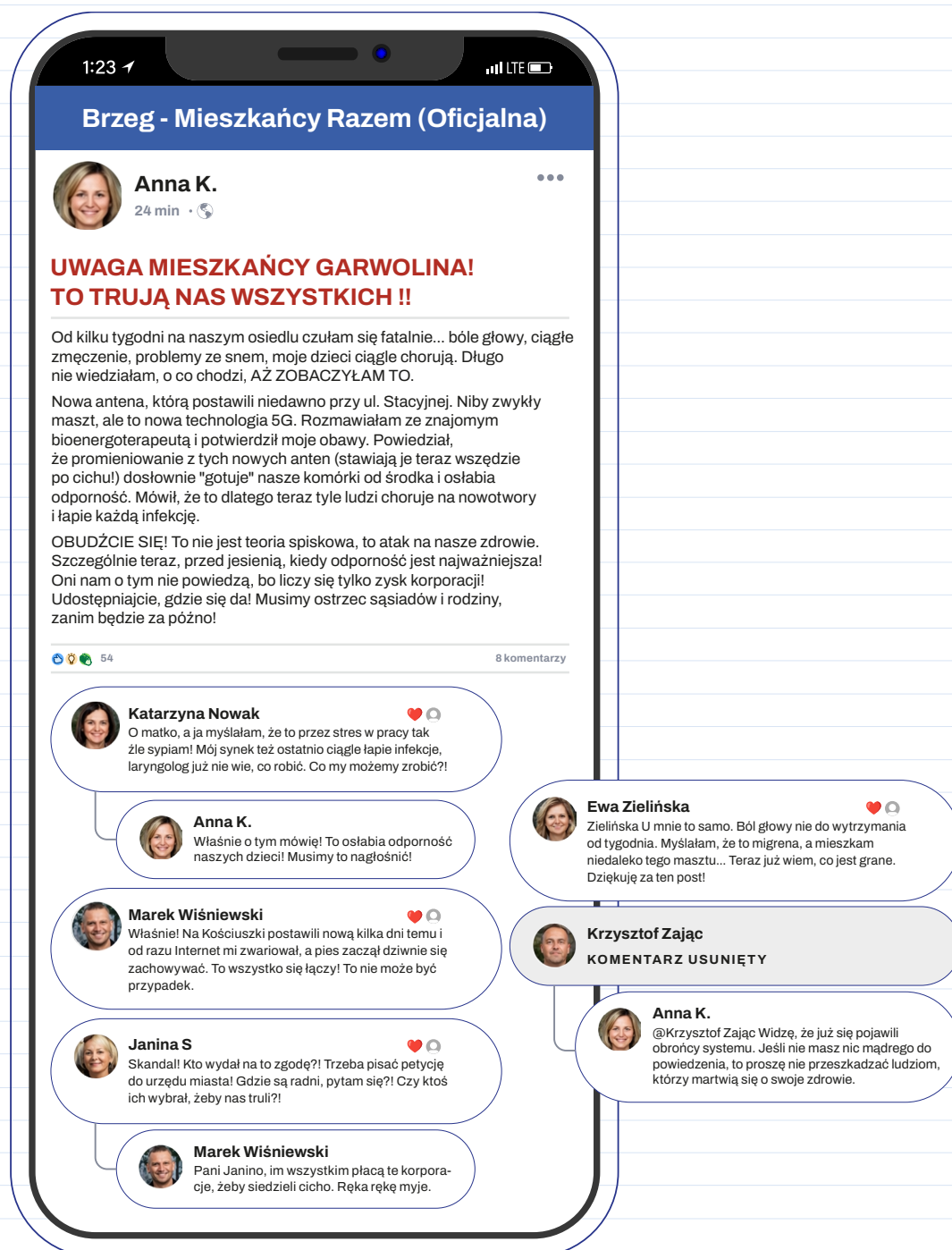
GRUPA A

PRACA W GRUPACH

Przeczytajcie opis aktualnej sytuacji Zuzanny, która przeglądając social media, natrafiła na pewien post. Zastanówcie się, co działo się z nim przed tym, jak Zuzanna go przeczytała?

Zuzanna to 17-letnia uczennica liceum. Interesuje się zdrowiem i technologią. Korzysta codziennie z Instagrama i TikToka, gdzie śledzi profile o stylu życia, ekologii i nowinkach technologicznych.

Odpowiedz na pytania

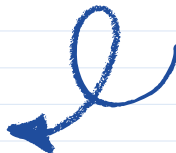
[illegible]

Załącznik nr 2.

GRUPA B

PRACA W GRUPACH

Przeczytajcie opis aktualnej sytuacji Zuzanny, która przeglądając social media, natrafiła na pewien post. Zastanówcie się, co działo się z nim przed tym, jak Zuzanna go przeczytała?

Zuzanna to 17-letnia uczennica liceum. Interesuje się zdrowiem i technologią. Korzysta codziennie z Instagrama i TikToka, gdzie śledzi profile o stylu życia, ekologii i nowinkach technologicznych. Sporadycznie wchodzi też na lokalne grupy na Facebook'u.

Brzeg - Mieszkańcy Razem (Oficjalna)

Anna K.
24 min · 🌐

UWAGA MIESZKAŃCY GARWOLINA! TO TRUJĄ NAS WSZYSTKICH !!

Od kilku tygodni na naszym osiedlu czułam się fatalnie... bóle głowy, ciągłe zmęczenie, problemy ze snem, moje dzieci ciągle chorują. Długo nie wiedziałam, o co chodzi, AŻ ZOBACZYŁAM TO.

Nowa antena, którą postawili niedawno przy ul. Stacyjnej. Niby zwykły maszt, ale to nowa technologia 5G. Rozmawiałam ze znajomym bioenergoterapeutą i potwierdził moje obawy. Powiedział, że promieniowanie z tych nowych anten (stawiają je teraz wszędzie po cichu!) dosłownie "gotuje" nasze komórki od środka i osłabia odporność. Mówił, że to dlatego teraz tyle ludzi choruje na nowotwory i łapie każdą infekcję.

OBUDŹCIE SIĘ! To nie jest teoria spiskowa, to atak na nasze zdrowie. Szczególnie teraz, przed jesienią, kiedy odporność jest najważniejsza! Oni nam o tym nie powiedzą, bo liczy się tylko zysk korporacji! Udostępniajcie, gdzie się da! Musimy ostrzec sąsiadów i rodziny, zanim będzie za późno!

👍👎👉👈 54 8 komentarzy

Katarzyna Nowak
O matko, a ja myślałam, że to przez stres w pracy tak źle sypiam! Mój synek też ostatnio ciągle łapie infekcje, laryngolog już nie wie, co robić. Co my możemy zrobić?!

Anna K.
Właśnie o tym mówię! To osłabia odporność naszych dzieci! Musimy to nagłośnić!

Marek Wiśniewski
Właśnie! Na Kościuszki postawili nową kilka dni temu i od razu Internet mi zwariował, a pies zaczął dziwnie się zachowywać. To wszystko się łączy! To nie może być przypadek.

Janina S
Skandal! Kto wydał na to zgodę?! Trzeba pisać petycję do urzędu miasta! Gdzie są radni, pytam się?! Czy ktoś ich wybrał, żeby nas truli?!

Marek Wiśniewski
Pani Janino, im wszystkim płacą te korporacje, żeby siedzieli cicho. Ręka rękę myje.

Ewa Zielińska
Zielińska U mnie to samo. Ból głowy nie do wytrzymania od tygodnia. Myślałam, że to migrena, a mieszkam niedaleko tego masztu... Teraz już wiem, co jest grane. Dziękuję za ten post!

Krzysztof Zajac
KOMENTARZ USUNIĘTY

Anna K.
@Krzysztof Zajac Widzę, że już się pojawili obrońcy systemu. Jeśli nie masz nic mądrego do powiedzenia, to proszę nie przeszkadzać ludziom, którzy martwią się o swoje zdrowie.

Załącznik nr 2.

GRUPA B

PRACA W GRUPACH

Odpowiedz na pytania

Co powinna zrobić użytkowniczka sieci?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Poprawne odpowiedzi

Co się wydarzyło przed publikacją posta? Kto i jak mógł go przygotować? Jakich technik użył? Jak post trafił do Zuzanny?

- 1. Jako cel wybrano grupę na FB – treść stała się osobista i bardziej wiarygodna. Uderzono w poczucie wspólnoty i lokalnego zagrożenia, co ułatwiło wywołanie reakcji, bo „to dotyczy nas, naszych dzieci i sąsiadów”.*
- 2. Zredagowano alarmujący nagłówek, użyto wielu wykrzykników i oskarżycielskiego tonu, aby przykuć uwagę, wywołać strach. Napisano o objawach, które może wywoływać wiele czynników.*
- 3. Przedstawiono nieprawdziwy związek pomiędzy niezależnymi od siebie faktami : nowy obiekt ma wywoływać problemy zdrowotne.*
- 4. Użyto fałszywego autorytetu: znajomy bioenergoterapeuta.*
- 5. Post zredagowano tak, jakby ujawniał spisek – coś odbywa się „po cichu”, zasugerowany jest konflikt „oni kontra my”.*
- 6. Sformułowano wezwanie do działania i udostępniania – zaaranżowane komentarze mają sprawiać wrażenie powszechnego rozumienia rzekomo tragicznej sytuacji.*

Załącznik nr 2.

GRUPA B

Poprawne odpowiedzi

Co powinna zrobić użytkowniczka sieci?

Zatrzymać się i pomyśleć: Zamiast udostępnić post, Zuzanna przypomniała sobie lekcję o dezinformacji i bańkach informacyjnych. Wiedziała, że algorytmy pokazują jej treści zgodne z jej wcześniejszymi zainteresowaniami – zdrowiem i technologią – co może ją zamknąć w informacyjnej bańce.

Sprawdzić źródło: Post pochodził z konta, które nie podawało żadnych źródeł naukowych. Nie było linków do badań ani nazwisk ekspertów.

Zrobić własny research: Zuzanna skorzystała z oficjalnej strony gov.pl, gdzie przeczytała, że:

- Dezinformacja o 5G jest częścią globalnych kampanii manipulacyjnych;
- Nie ma naukowych dowodów na szkodliwość fal 5G w zakresie dopuszczonym przez instytucje ochrony zdrowia;
- Dezinformacja może prowadzić do niebezpiecznych zachowań i podziałów społecznych.

Porównać treści: Zuzanna odwiedziła też strony Demagog.org.pl i WHO, gdzie znalazła potwierdzenie, że informacje z posta są fałszywe.

Zgłosić post jako dezinformację: Zuzanna skorzystała z opcji „Zgłoś” na Instagramie, wskazując, że post stanowi treść, która może wprowadzać w błąd. Może też zgłosić dezinformację do NASK: <https://zglos-dezinformacje.nask.pl/>